

[Kard.] Stefan Wyszyński, *Chrześcijańska doktryna społeczna*, red. ks. Stanisław Fel, Marek Wódka OFM Conv, Wydawnictwo KUL, Lublin 2020, 201 stron (ISBN 978-83-8061-850-3).

Spoglądając na strukturę omawianej książki, można wyróżnić w niej dwie zasadnicze części. Pierwsza z nich, nadająca podstawowy sens całej publikacji, to unikatowy skrypt biskupa Stefana Wyszyńskiego, noszący tytuł: „Chrześcijańska doktryna społeczna”. Dzieło to, wydane w 1948 roku, stanowi zbiór wykładów z katolickiej nauki społecznej prowadzonych przez późniejszego Prymasa Polski na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w roku akademickim 1947/1948. Natomiast druga część recenzowanej książki zawiera rodzaj refleksji nad lekturą przywołanego skryptu. Nie jest to

wszakże zwyczajna refleksja, gdyż - jak wiadomo - nie może nie towarzyszyć jej kontekst spodziewanej w możliwie najbliższym czasie beatyfikacji sługi Bożego kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Odnośnie do pierwszej części trzeba podkreślić wartość krytycznego opracowania skryptu. Zastosowany aparat badawczy odznacza się przejrzystością i - co najważniejsze - nie obciąża czytelnika natłokiem niekoniecznych informacji. Jest starannie przemyślany. Krytyczne uwagi ograniczone są do niezbędnego minimum. Pod tym względem praca nie budzi istotnych zastrzeżeń.

Jeśli chodzi o drugą część, to składa się na nią pięć oddzielnych tekstów, które z różnych punktów widzenia nawiązują do prezentowanego skryptu. Nie są to wyłącznie okolicznościowe komentarze, ale refleksje jakby przekraczające sztywne bariery dyskursu naukowego, posługujące się miejscami sztuką esaju. Jest to poniekąd zrozumiałe i w pełni uprawnione, gdyż komentarze stanowią analizę myśli kogoś naprawdę wyjątkowego - Prymasa Tysiąclecia. W tej części książki widnieją teksty, których autorzy i tytuły przedstawiają się następująco: Jan Żaryn (historyk), „KUL a społeczna nauka Kościoła”; ks. Maciej Hułas (etyk społeczny), „KUL pośród szkół i tradycji. Źródła katolickiej nauki społecznej Stefana Wyszyńskiego”; Bożena Klimczak (ekonomista), „Ekonomiczny przyczynek do chrześcijańskich źródeł instytucji gospodarczych”; Magdalena Zdun (socjolog), „Kardynała Stefana Wyszyńskiego koncepcja społeczeństwa a nurt tzw. «trzeciej socjologii»” i ks. Stanisław Fel (specjalista z katolickiej nauki społecznej), „Stefan Wyszyński – prekursor Lubelskiej Szkoły Katolickiej Nauki Społecznej”.

Książka nie tylko przypomina o wysiłkach prospołecznych Prymasa Tysiąclecia na niwie katolickiej nauki społecznej, ale pozwala uświadomić sobie, że jego myśl po 70. latach wciąż zdaje się być aktualna. Na przykład w kontekście dzisiejszego sporu o zasadność rządowego programu 500 plus, jakże realistycznie brzmią tezy Wyszyńskiego, który pisał, że robotnik ma prawo do takiej pracy, dzięki której uzyska „dla siebie i dla swoich, wystarczające środki utrzymania”. Interwencja państwa jest zasadna i konieczna, gdy powstaje zjawisko wyzysku robotnika; wtedy „władze publiczne mogą i powinny przez odpowiednią działalność zabezpieczyć środki utrzymania rodziny i [starać się o] zabezpieczenie jej od nędzy” (S. Wyszyński, *Chrześcijańska doktryna społeczna*, Nakładem Koła Naukowego Ekonomistów Stud. KUL, Lublin 1948, s. 90-91).

Kończąc niniejszą prezentację, wypada przywołać choćby jeden niewielki fragment książki, z którego wyłania się rozumienie katolickiej nauki społecznej przez Stefana Wyszyńskiego, wtedy jeszcze biskupa lubelskiego. Oto jego własne przemyślenia otwierające II rozdział skryptu:

„Katolicka nauka społeczna obejmuje naprzód katolicką etykę gospodarczą i zespala ją z całokształtem wiedzy społeczno-ekonomicznej i socjologicznej. Z tego wyprowadza syntezę nową, odrębną od wartościowania samej etyki i samej ekonomiki. Będzie to wprowadzenie katolickiej etyki gospodarczej do systemu nauk społeczno-gospodarczych. Z tej syntezy powstanie nowe wartościowanie już

nie tylko pod kątem przyrodzonych właściwości dóbr i wartości materialnych, już nie tylko pod kątem ich przyrodzonych przeznaczeń, ale pod kątem ostatecznych racji bytu tych wartości i bytu oraz działania człowieka.

Specjalnością dla katolickiej nauki społecznej jest rozwinięcie życia społeczno-gospodarczego o całą celowość nadprzyrodzoną, w świetle chrześcijańskiej filozofii życia. Katolicka nauka społeczna niczego więc nie odrzuci z wartości przyrody, wszystkie dobra gospodarcze i społeczne oceni według właściwej im natury, ale z ich naturą wiąże wartości nadprzyrodzone i przez to zmieni zasadniczo ich wewnętrzny ducha i jakość. Przewodnią ideą katolickiej nauki społecznej jest więc powiązać wartości przyrodzone życia gospodarczego, dobra materialne z wartościami moralnymi i nadprzyrodzonymi.

Czy jest to możliwe? Wszak każda z tych dziedzin ma odrębne życie i własny zakres działania oraz cele. Nie ulega wątpliwości, że ekonomia jako nauka jest odrębna od etyki, jako nauki czy też teologii. Ale wszystkie one schodzą się w działalności i życiu jednego człowieka, by wytworzyć w nim harmonię i syntezę. I stąd wzajemne przenikanie się i oddziaływanie na siebie tych różnych dziedzin życia, wykorzystywane starannie przez katolicką naukę społeczną”.

Nietrudno zauważyć, że tej idei przewodniej, która polega na powiązaniu wartości przyrodzonych życia gospodarczego, dóbr materialnych z wartościami moralnymi i nadprzyrodzonymi, Wyszyński pozostał wierny do końca jako intelektualista i duszpasterz, mąż stanu i Ksiądz Kościoła. Wierność ta znalazła swój wyraz przede wszystkim w jego kazaniach, jak również w trudnych rozmowach, jakie podejmował z władzami rządzącej partii komunistycznej.

W sumie planowana publikacja stanowi zwarte i metodologicznie poprawne studium nad zamysłem katolickiej nauki społecznej w ujęciu kardynała Stefana Wyszyńskiego. Nie sposób nie zauważyć, że ma ona przede wszystkim walor edukacyjny. Dla czytelników, a zwłaszcza chrześcijan, może być dobrą okazją, by odkryć bezpośrednio konsekwencje Ewangelii dla życia społecznego i uczynić owe ewangeliczne wymogi elementem chrześcijańskiego świadectwa.

Jan Mazur *OSPPE*